

Učiteljski Tovariš

Glasiló avstrijskega jugoslovanskega učiteljstva.

Vsebina: Dajte nam stanovanj! — Učitelj in duhovnik. — Učiteljski pravnik. — Rešetar: Znes. — Dopisi. — Društveni vestnik. — Razgled. — Vestnik. — Šiba in druge telesne kazni v zgodovini šolske discipline. — Gospodarski program. — Uradni razpisi učiteljskih služeb. — Listnica uredništva. — Listek upravnikov.

Dajte nam stanovanj!

„Und darum kann es nicht oft und nicht dringend genug gesagt werden, dass unsere Pracht- und Grossbauten, unsere ganze Stadterweiterung, ja unsere Assanirungs- und Desinfectionsinassregeln sehr wenig nützen, so lange wir nicht für gesunde Wohnstätten der Menschen sorgen, jener Massen, welche von dem Tagelöhner und Hilfsarbeiter durch den kleinen Gewerbsmann bis in den Mittelstand hinaufreichen, der oft nicht weniger mit der Noth ringt als der Handwerker und Arbeiter“.

Te krilate, več kakor sto in sto knjig pojasnujoče besede je zapisal policijski zdravnik dr. Witlačil v „Oesterreichisches Sanitätswesen“ leta 1896. In kar je veljalo l. 1896., to velja i dandanes. Namen tem vrsticam ni nikakor, se pečati podrobneje s stanovanji sploh, temveč opozoriti hočemo le merodajne osebe, v prvi vrsti naše deželne poslance, na oni nedostatek, na ono krvavo prezirljivost, s katero se je obkladalo kranjsko učiteljstvo do današnjega dneva. Upamo pa trdno, da najdemo odprto srce pri vseh treh strankah naših poslancev, saj se gre za blagor nas pionirjev ljudske naobrazbe brez razločka strankarstva in narodnosti. Vse učiteljstvo bodisi na liberalni ali katoliški podlagi, bodisi slovenske ali nemške narodnosti, trpi na isti mizeriji. Danes hočemo izpregovoriti le o perečem vprašanju radi stanovanja, oziroma stanarine ljudskih učiteljev in učiteljic na kmetih in sicer edino-le v vojvodini Kranjski.*

Nadučiteljem in nadučiteljicam pripada tako že zakonito določeno stanovanje. Je-li to stanovanje povsod prikladno obstoječemu zakonu, oziroma sanitetnim zahtevam, ne bomo preiskavali.

Ako se ozremo po drugih stanovih v deželi bodisi cesarskih-kraljevih, duhovniških ali deželnih, vsak dobiva ali prosto stanovanje ali pa primerno stanarino. Naštivali pač ne bomo po vrsti vseh stanov, ki dobivajo primerno odškodnino za stanovanje ali pa prosto stanovanje, saj so namenjene te vrstice ljudem, ki še zdravo mislijo, temveč podrobneje hočemo navesti fakta, ali recimo dobrote, katere imamo mi ljudski učitelji od prostega stanovanja in od cen, ki jih plačujemo zanje.

Na Kranjskem je približno 260 učiteljev, oziroma učiteljic nešteto nadučiteljev(ic) in učiteljev-voditeljev, patrov v Novem mestu, c. kr. učiteljev v Idriji, šolskih sester po deželi in ljubljanskih kolegov. Od teh ima, vzemimo, okroglo število 60 prosto stanovanje v šolskem poslopju. Pa kakšna so ta prosta stanovanja? Evo nekaj zgledov!

1.) Učiteljstvo ima zelo vlažno prosto stanovanje in zavoljo tega ga sedanja učiteljica ne porabi.

2.) Tukaj ima tudi II. učna oseba prosto stanovanje, dokler se ista ne porabi za III. razred.

3.) Gdč. učiteljica stanuje le začasno v sobi, ki je namenjena za III. razred.

4.) Le za samce je v šolskem poslopju ena podstrešna soba na razpolaganje, v kateri pa pozimi ni mogoče stanovati, ker so stene pretanke.

5.) Drugi učitelj mora plačevati za stanovanje 36 gld., pa njegovo stanovanje je tudi v šolskem poslopju.

6.) Učitelj(ica) ima začasno brezplačno sobo — soba je zidana za III. razred — v šolskem poslopju.

7.) Učiteljica ima pač stanovanje v šoli, a njena soba je namenjena za konferenčno sobo in za učila.

8.) Učiteljski osebi imata pač prosto stanovanje, a v teh stanovanjih kaplja bolj kakor v Postojnski jami.

9.) Tu imamo pač vsi trije prosto stanovanje, a je tako, da smo dne 29. grudna l. 1899. brzojavili po Noetovo barko.

10.) Drugi učitelj stanuje v šoli v sobici v II. nadstropju, ki pa je cerkvena last i. t. d., i. t. d.

„Wer ein Heim hat, hängt mit Liebe an demselben“. (Isti.)

Zgledov dovolj!

Oglejmo si pa sedaj še one bogataše — z letno plačo 500 gld. — so pač častne izjeme, ki imajo plače 600 gld. — kako pa so oni zadovoljni z dobljeno stanarino?

Ako je samec, plačuje navadno v hribih za sobo letnih najmanj 36 gld., pa za nemeblovanio. Če ga je pa „usoda“ vrgla blizu mesta, plačaj 48—90 gld. za ravno tako „luknjo“, ako pa nimaš lastne oprave, pa dodaj še nekaj kron povrhu — a prej poglej, če ni v tej opravi kaj gadje zalege.

Če je pa učitelj v mestu ali pa v lepšem kraju blizu železnice, pa plača za navadno stanovanje — za samce namreč — do 100 gld.

*) O drugih kronovinah bomo poročali pozneje. Uredn.

Seveda, če pa učitelj sluša pesnika, da „gorje mu, kdor vživa srečo sam“, potem njegova stanovanja skočijo ravno za polovico. Cena takim stanovanjem je najčese 100—160 gld. na leto. O sanitetnih predpisih se tu pač ne sme govoriti, inace se zarde ti predpisi kakor rak. Pisec teh vrst je tudi med onimi srečnimi, ki ima letnih 1000 K, plačuje pa za stanovanje malenkost 264 K. Stanovanje pa je tako higijenično uravnano, da kuharica lahko pokrije z eno roko lonec, a z drugo roko pa stranišče.

S kakimi ednačbami naj sedaj z ostalino računamo, to pa naj vedo bogovi; naša veda, katero smo prinesli iz pripravnice, tu neha.

Da pa naši deželni poslanci ne bodo mislili, da smo samo mi Kranjci tako sitni in da naši sosedje molče v istih razmerah, jim bodi povedano sledeče:

Na Goriškem obstoji zakon za učitelje in učiteljice glede stanarine, ki slove: § 9. Učitelji in podučitelji dobivajo stanarine v Goriškem mestu letnih 160 gld., v drugih šolskih okrajih letnih 80 gld.

Učiteljice in podučiteljice dobivajo stanarine letnih 120 gld. v Goriškem mestu in letnih 60 gld. v drugih šolskih okrajih. — (Zakon z dne 15. vinotoka 1896. l.)

Deželni šolski zakon za Istro z dne 14. grudnia 1889 § 29. se glasi: Ako nima nadučitelj stanovanja „in natura“, mu ima občina izplačati stanarine na leto 100 gld. Učitelj dobiva 80 gld. (nadučiteljice in učiteljice 80% tega); podučitelji 50 gld., podučiteljice 40 gld. — Za to izda deželni šolski svet dekrete. V Pulju, Poreču, Opatiji in Voloskem imajo nekaj več.

Na Štajerskem in Koroškem imajo učitelji najčese prosto stanovanje v šolskem poslopju, a če tega ni, pa krajni šolski sveti prostovoljno plačujejo za ista. Na Koroškem pa celo tekmujejo krajni šolski sveti med seboj, kdo bo dal lepše stanovanje svojim učiteljem, samo da „privežejo“ učitelja na svoj kraj, da se ne klati vedno po svetu „s trebuhom za kruhom“; pa tam dobi marsikateri tovariš še nekaj sežnjev drv gratis.

H koncu svojega skromnega spisa si pa dovoljujemo našim gospodom deželnim poslancem postaviti sledeči predlog:

Visoki deželni zbor skleni še v tem zasedanju zakon, v katerem se pripoznaj stalno nastavljenemu učiteljstvu (izvzeti so tu oni, za katere velja § 12. zakona z dne 14. vel. travna 1869 št. 63 državnega zakona) stanarine 100 gld., provizoričnemu pa 50 gld.

Ako pa naši deželni poslanci nečejo ugoditi tej vsekakor pravični naši zahtevi, želimo:

Deželni zbor pošlji vsemu stalno nastavljenemu učiteljstvu proračun, kako si mora uravnati oženjen učitelj z letno plačo 500 gld., ki plačuje 100—160 gld. za stanovanje, svoje življenje, da bo živel svojemu stanu, svoji izobrazbi in zahtevi časa primerno. —a.

Učitelj in duhovnik.

II.

„Liberalni hlapci!“ To psovanje je otročje! Ker nočemo biti vaši hlapci, nam očitata, da smo hlapci liberalcev, ali to pa ni mogoče, da bi učitelj ne bil ne liberalni ne klerikalni hlapec, da bi bil le v taboru one

narodne stranke, s katero se strinja v mišljenju in delovanju? Ali smo zato hlapci, če odobrujemo vobče namene in tendence narodnih mož? Kaj pa oni učitelji, kateri so v vašem taboru — so li ti vaši hlapci? Ako hočete biti konsekventni, bi jih morali tako imenovati! A vi jih ne zovete tako. V vaših očeh so to pravi možje, vsi drugi so pa hlapci! To je otročje!

Vsak človek mora imeti svoje prepričanje, bodisi tako ali tako, pa zato še ni hlapec.

Slovensko učiteljstvo je res takozvanega „liberalnega“ mišljenja, a naš liberalizem ni identičen z onim, kakršnjega vi slikate ljudstvu in katerega stavite v eno vrsto z ateizmom. Mi smo v toliko liberalni, da poslušamo pameten glas, četudi ne pride iz duhovniških ust, da nočemo z vami podpisati proskripcije mož, katere ste vi v smrt obsodili samo zato, ker niso bili povsem in popolnoma z vami. Mi smo liberalni v toliko, da pripisujemo tudi nekaterim drugim ljudem nekoliko pameti, četudi niso duhovskega stanu in pa, da mislimo, da bo morda svet vendar še izhajal, četudi ne bodo vsi zastopi v rokah klerikalcev. Liberalni smo pa tudi v tem, da prepuščamo vsakemu stanu — tudi duhovskemu — kar mu gre, pa da tudi zase zahtevamo, kar nam gre. Odkrito povemo, da je zadnja točka tudi eden onih vzrokov, kateri nas veže na narodno stranko! Je že tako! Vsakemu človeku je nekaj egoizma prirojenega. Tudi mi se družimo rajši z onimi, od katerih nam je česa pričakovati.

Od vas nam ni pričakovati ničesar. Kakor hitro bi imeli vi vse v rokah, bi se ne podvizali izboljševati učiteljskih plač. Pa če bi to storili, bi pač gledali v prvi vrsti, da bi izboljšali prej sebi stanje toliko, da bi bil tudi potem med dohodki ravnokar posvečenega kaplana in med istimi stalnega učitelja velik razloček. To pa zato, ker veste, da je denar sveta vladar in da človek le toliko velja, kar plača.

Vemo, da boste prišli s številkami in boste rekli: „Kaplan ima samo 300 gld., župnik pa 600 gld.“ A druge dohodke: biro, maše, krste, pogrebe itd. boste zamolčali, zamolčali boste tudi to, da ima duhovnik skrbeti le za svojo osebo, večini učiteljstva pa je vzdrževati navadno — mnogobrojno družino.

To so torej vzroki, iz katerih je učiteljstvo v liberalnem taboru. Ako objektivno sodite, nam tega ne morete zameriti; vsak je samemu sebi najbližji.

Zato je tudi zaman vaše prizadetje, nas zvabiti v svoj tabor! Učiteljstvo stoji z malimi izjemami — enega duha in ene misli združeno. Težko se vam bo posrečilo, razdružiti nas in to gotovo toliko časa ne, dokler nas veže vez, kateri se pravi — beda! Beda je, katera nas sili k edinosti. Enak pojav nam kaže zgodovina različnih narodov. Dokler je bil kak narod v hudi stiski, so bili vsi njegovi udje edini, le obilnost in razkošje jih je napravilo malomarne, mehkužne in needine. Zatorej vam dajemo dober svet: Preskrbite nam mastnih, pa zelo mastnih plač in prepričali se boste, da boste s tem zelo, zelo razmajali vez, katera nas družuje sedaj! Dokler pa ostane učiteljstvo v takih razmerah kakor je sedaj — ne opravite z učiteljstvom nič.

Opomba uredništva: Z zadnjimi stavki se ne strinjamo popolnoma z gospodom člankarjem, ker smo mnenja, da so pač še drugi nazori, druga stremjenja, ki nas družijo tako tesno.

Učiteljski pravnik.

Priobčuje „Pedagogičsko društvo“ v Krškem.

(Dalje.)

Uvod.

Slovensko učiteljstvo nas utegne hvaliti, ker ga hočemo učiti, kako naj brani svoje pravice. Ne vemo pa, če smo to hvalo zaslužili. V prav majhni meri že znabiti. Toda večjo hvalo zaslužijo tisti, kateri nam nalogajo dolžnosti, in osobito še tisti, kateri nam kažejo, kako naj svoje dolžnosti izpolnujemo in kako si olajšamo izpolnovanje svojih dolžnosti. Ako iščemo dolžnosti, je slično, kakor ako išče delavec dela. Za delo sme tirjati plačilo. Enako iščemo in tirjamo za prevzete dolžnosti svojih pravic. Torej je treba pred vsem imeti dolžnosti, ako hočem biti deležen pravic. Več ko bo dolžnosti, več bo pravic. Zatorej ne bo napačno, ako se v prvi vrsti dolžnosti ne branimo, marveč po pesnikovem zgledu še dela in dolžnosti iščemo:

„Dolžan ni samo, kar veleva mu stan;
kar more, to mož je storiti dolžan.“

Res je, da za prostovoljno prevzeto delo ne moremo tirjati plačila, in da po svobodni poti prevzete dolžnosti nam še ne rode pravic. Toda tudi tukaj so izjeme; zakaj v tem obziru je le časih resničen nemški pregovor: „Wer ungebeten zur Arbeit geht, geht ungedankt davon“.

Dolžnosti in pravice so neločljive kakor luč in tema, svetloba in senca. Kjer je dolžnost, tam je pravica. Kakor hitro prevzamem delo, prevzamem tudi dolžnost, da ga izvršim. Za storjeno delo pa imam pravico, da dobim zanj odškodnino, ki je bila pogojena. Pravice so v zakonih; zakoni so takorekoč javne pogodbe, katere država očitno razglasi, rekoč: Ako se izvedejo zakonski pogoji, se sme zanje zahtevati pravic, ki so navedene v zakonih.

Dolžnosti so večkrat obenem tudi pravice. Naj to povemo v slučaju iz učiteljskega življenja. N. pr. učitelj ima dolžnost, da pride četrt ure pred poukom v šolo. Iz tega pa izvira zanj tudi pravica, da je on gospodar v šoli že četrt ure pred poukom; zakaj pravi gospodar šole je krajni šolski svet, ki sme šolo odstopiti, kadar je učitelj ne rabi, tudi v druge svrhe, recimo za kakšno zborovanje. Ali pa drug slučaj. Šolski voditelj ima dolžnost, kolikor mu čas ne brani, da hodi poslušat pouk svojih součiteljev in součiteljic. Iz tega izvira, da ima šolski voditelj tudi pravico, svoje tovariše nadzorovati. Ko torej išče učitelj v šolskih zakonih svoje pravice, se mu utegne pripetiti, da jih najde prav malo. Kmalu utegne godrnjati, da imajo krajni, okrajni, deželni šolski svet i. t. d. veliko pravic, on pa tako silno malo. Radi tega naj učitelju služi to v tolažbo: Ako najdeš premalo pravic, pa išči svojih dolžnosti. Kmalu boš prevedel, da je marsikatera dolžnost, ako si ji zadostil, obenem velika pravica. Svoje pravice boš pa našel tudi v šolskih zakonih nezapisane. Veliko se namreč bere pravic med vrsticami. Veliko pravic najdemo šele, ako študiramo in premišljujemo šolske zakone, zlasti ako premišljujemo, če se šolski zakoni pravilno izvršujejo. Da so pa naši šolski zakoni dobri, o tem ni treba več govoriti. Mi le poudarjamo, da je vrednost avstrijskih šolskih zakonov tudi v tem, ker ima avstrijsko šolstvo in učiteljstvo toliko inštanca in ker so te inštanca parlamentarne korporacije. Ali ni mar lep broj to? 1.) Šolski voditelj, 2.) domača

konferenca, 3.) predsednik krajnega šolskega sveta, 4.) krajni šolski nadzornik, 5.) korporacija krajnega šolskega sveta, 6.) predsednik okrajnega šolskega sveta, 7.) okrajni šolski nadzornik, 8.) okrajni šolski svet, 9.) okrajna učiteljska konferenca, 10.) predsednik deželnega šolskega sveta, 11.) deželni šolski nadzornik, 12.) referent (administrativni) deželnega šolskega sveta, 13.) deželni šolski svet, 14.) deželna učiteljska konferenca, 15.) naučno ministrstvo, 16.) upravno sodišče.

Vsem tem inštanca je delokrog odločen. Ako se ti godi krivica od ene strani, išči pravico pri drugi. Ako ti dela krivico šolski voditelj, išči pomoči pri višjih inštancah; ako ti jo delajo slednje, potoži zadevo šolskemu voditelju, da te zagovarja pri višjih inštancah. Sicer se pa naj postopa po sledeči pravilni stopnji: Ako se preporna stvar ne more s šolskim voditeljem poravnati, naj posreduje domača učiteljska konferenca. Ako se učiteljstvo samo ne more sporazumeti, naj posreduje krajni šolski nadzornik, ki se itak mora povabiti k domačim učiteljskim konferenca. Ako se še zdaj ni doseglo sporazumljenje ali se ni poravnala krivica, naj posreduje predsednik krajnega šolskega sveta ali krajni šolski svet. Ako še ni stvar poravnana, naj se naprosi okrajni šolski nadzornik, da posreduje. Ako se še ni stvar polegla, začnejo že inštanca razsojevati. Za razsojevanje v važnejših učiteljskih zadevah je poklican v prvi vrsti okrajni šolski svet. Boljše je vsekakor, da se stranke prej poravnajo, preden pride stvar do sodnikov. Saj se še pri c. kr. sodnijah sodniki sami večkrat trudijo, da se stranke poravnajo, preden je sodnik primoran, izreči sodbo. Res je časih tako po sili skrpan mir le malo vreden in boljša je pravična razsodba. Vendar vsaka razsodba boli ednega kolikortoliko. Zato se držimo pregovora: Boljša kratka sprava kakor dolga pravda.

Ako je okrajni šolski svet rešil stvar neugodno, se moremo pritožiti na c. kr. deželni šolski svet. Take pritožbe se morajo vložiti v določenem (navadno 14 dnevem) obroku in vselej z 2 K kolkovati, vsaka priloga pa s 30 h. Zoper odloke c. kr. deželnega šolskega sveta se je mogoče na enak način pritožiti pri c. kr. naučnem ministrstvu. Zoper odloke te inštanca gre pritožba na c. kr. upravno sodišče, ki je najvišja instanca, zoper katero ni več pritožbe. Kadar se vloži pritožba pri upravnem sodišču, je treba, da jo odvetnik sopolpiše, sicer se ne sprejme. Pritožbo na upravno sodišče je treba predložiti v 2 izvodih. Tožena stranka dobi poziv, da predloži svoje ugovore tudi v 2 izvodih. Kadar se razpiše obravnava, se povabita tožitelj in zatoženec, a niednemu ni treba, da se vdeleži obravnave osebno, niti odvetnika ni treba, da bi se vdeležil in zastopal tožitelja. Zatoženec je pravzaprav ministrstvo, katero še pošlje svojega zastopnika k obravnavi. O tem inštančnem postopanju utegnemo proti koncu spisa še govoriti. Da pa se ognemo takih dolgih pravnih, je treba zakone, ukaze, razpise, odloke in druge naredbe dobro preučiti in pri tem pred očmi imeti sledeča načela:

1.) Najprvo velja to kot sveto, kar je v zakonih, in sicer imajo enako veljavo državni in deželni zakoni. Ako bi se pa le pripetilo, da sta si državni in deželni zakon navskriž, kaže držati se državnega zakona, osobito ako je novejši od deželnega zakona. Sicer pa novejši zakoni spravljajo stare še ob veljavo v vseh točkah, v katerih si nasprotujejo.

2.) Ravnati se je točno tudi po ministrskih ukazih, kateri so izdani na podlagi državnih in deželnih zakonov. Ako bi ukazi nasprotovali zakonom, tedaj moramo dajati prednost zadnjim.

3.) Enako veljavo imajo ukazi c. kr. deželnega šolskega sveta.

4.) Isto velja glede razpisov te inštanice in okrajnih šolskih svetov. Toda vsi razpisi in odloki se morajo ujemati z izvirnimi zakoni, katerim ne smejo nikakor nasprotovati. Saj se tako glasi celo § 26. šolskega in učnega reda z dne 20. vel. srpana 1870., ki poudarja, da ima učitelj slušati naredbe in naročila svojih gosposk, katera so se ukrenila na podlagi zakonov in ukazov. N. pr. po omenjenem ukazu (§ 8.) so zajamčene učitelju 6 tedenske velike počitnice, četudi so razdeljene od okrajnega šolskega sveta med šolsko leto. V počitnicah učitelju ni treba služiti, dasi uživa plačo. Zoper ministrski ukaz pa ni, ako nalože gosposke učiteljem to dolžnost, da naznanijo, kje utegnejo v počitnicah bivati. Nasprotno se pa nam dozdeva, da bi bilo zoper ta ukaz, ako bi se od učiteljev tirjalo, da prosijo dopusta tudi za počitnice, kadar hočejo ostaviti med počitnicami službeni kraj.

Vobče je boljši nauk, ako rečemo, da naj vsak državljani, torej tudi učitelj, rajši sluša danemu povelju, kakor da se upira in pravda; zakaj znan je modri izrek: Kdor ne zna slušati, ta ne bo znal zapovedovati. Kadar pa vendar pravni čut človeku le veleva, da se mu je godila krivica, takrat pa naj le nastopi pot pravdanja. Človek ne sme v sebi zatirati pravnega čuta, sicer postane suženj in izgubi vso svobodo, vso samostalnost, vso veljavo. Vendar, preden se pritožiš, izpolni, kar se ti je naložilo — četudi po krivici in zoper zakon, kakor meniš v prvi opravičeni ali neopravičeni razburjenosti. Obenem pa vložiti pritožbo. Delaj torej tako, kakor ravnajo finančne gosposke pri davkih. Davek mora plačan biti, četudi vložiš pritožbo. Kakor hitro boš zmagal s pritožbo, se ti bode davek povrnil. Pri šolskih gosposkah boš dobil pa moralno zadostilo, ako bo obveljala tvoja. Sicer se pa nič preveč ne boj, da se ti bo kar tako hitro krivica zgodila; saj imaš 4 inštanice, ktere smejo o tvoji usodi govoriti in razsojevati. Ako imaš krajni šolski svet na svoji strani, je to že nekaj. Ako te pa vzame celo okrajni šolski svet v svojo varstvo, že nisi izgubljen. Nasprotno pa nisi še vselej pokopan, ako sta tudi ti dve inštanici zoper tebe.

Kaj je pa pravica? To kar je v zakonih, ki nam morajo veljati za nekaj svetega, nedotakljivega, kakor nas to že vera uči, ki pravi, da so tudi posvetne oblasti, katere dajajo zakone, postavljene od Boga.

Vsi zakoni dobe 45 dni po razglasenju v državnem zakoniku pravno moč. Državni zakonik obsega samo zakone, sklenjene po državnem zboru. Deželne zakone prinašajo deželni zakoniki in ti dobe že 15 dni po razglasenju pravno moč. Za učitelja so v prvi vrsti merodajni šolski zakoni. Poleg teh so pa kakor za vsakega državljana imenitni: osnovni državni zakon z dne 21. grudna 1867, občni državljanski zakonik iz l. 1811. (obsega 1512 členov). Na podlagi § 19. tega slednjega zakona „je vsakemu državljanu, ki meni, da je žaljen v svoji pravici, na voljo dano, pritožiti se pred oblastnijo, po postavi določeno. Kdor se pa, oblastnijo v nemar pustivši, samolastne moči posluži, ali kdor meje silobrana prestopi, je za to odgovoren.“

(Dalje.)

Zmes.

III.

Torej kronska veljava je s 1. prosincem 1900 obli-gatorično uvedena. Gg. uredniki! — saj Vas je neki cela vrsta pri „Učitelj. Tovarišu“ — ne veste, kako blaženo veselje je napolnjevalo moje učiteljsko srce, ko sem na pobotnico za novo leto zamogel postaviti, oziroma zapi-sati kopo števil v kronah in „helerjih“. Začetkoma sem si v svoji skromni domišljiji mislil, da sem pravcati mi-nistrski predsednik ali vsaj kaj sličnega. Skoraj bi se bil jezil, zakaj se potegujemo za „zadnje“ uradniške plače, ko bi ne videl na lastne oči, da je davkarski sluga zavoljo regulacije plač več kron v žep stisnil nego jaz — učiteljska para. Začelo se mi je tožiti po „starih“ gol-dinarjih in krajcarjih, kakor ubogim Izraelcem po egip-tovskih loncih polnih mesa, ko so napravili prvo turistično potovanje po neizmerni puščavi. In želel sem si čudeža, da bi kdo izpremenil moje krone v pristne goldinarje.

Naglo izvršena regulacija plač raznih slug in c. kr. žandarmerije me je nehote spomnila na moje štajerske tovarise, ki že pol leta zaman čakajo, kdaj jim nakažejo povišanje plač. Zares smešno se mi je zdelo, kako so vse stranke štajerskega deželnega zbora interpelovale — tudi klerikalna, kje tiči vzrok temu klasičnemu počasnemu uradovanju.

No, cesarski namestnik, ki se je kot bivši ministrski predsednik pri nagodbni pogodbi s cis-državo prepričal, da naglica ni dobra, se je možato odrezal, da je delo preogromno, ker je preveč učiteljev(ic) na Štajerskem. Sicer pa je obča javna tajnost, da ni štajersko deželno knjigovodstvo še nikdar naglo delovalo.

Deželnim poslancem štajerskim vseh barv pa se mora javno dati izpričevalo, da se za nakazanje učiteljskih plač z jasnimi in prozornimi namenom veliko bolj brigajo, kakor so se brigali ob priliki regulacije za stanu primerne plače. Morda so si mislili: Pokažimo jim vsaj „post festum“ malce dobre volje, za kar nam pošljejo „cifrasto“ zahvalo, kakor ozkosrčni in enostranski „Verband der deutschen Lehrer von Steiermark“ za ponesrečeno in krivično regulacijo plač.

Po besedah poslancev sicer ne moremo reči, da bi bilo deželno knjigovodstvo nesposobno za tako veliko delo, saj se nakazujejo plače šolskim okrajem po abecednem redu, in to ima tudi svojo dobro stran. Le pomislite, kaj bi se zgodilo, ako bi vsi štajerski učitelji na enkrat pre-jeli zvišane plače. Skakali bi in se zavrteli v krogu, pri katerem razburkanem kolo-plesu bi se po nepotrebem izgubila marsikatera kronca. Vrhutega pa odlašanje na-kaza za izplačevanje osigura in poviša „puf“ ali dijaški „pump“.

Od srca se mi smilijo le primorski tovariši, ki že toliko let čakajo na nujno potrebno izboljšanje plač, ka-tero krvavo zaslužijo, ali se jim izplača v starih goldi-narjih ali kronah. Vendar zavožena politika po osebnostnih preprih šarlatanov jo dovedi vsaj v novem letu do za-želenega smotra! Bral sem že nekaj nekrologov še živi-h politikov o velikanskih zaslugah za učiteljski stan, da sem naposled trdno prepričan, da lepim besedam kmalu sle-dijo odločna in odločilna dejanja. Dal Bog, da se res uresniči!

Država, ki bi nam lahko pomagala, ako bi bilo kaj dobre volje, se nas je pri uredbi kronske vrednosti spom-nila takoj za — židi. Ti so po izvršeni emisiji z zado-voljnimi smehljajem šteli masten dobiček v kronah, nam

učiteljem pa so prepustili, da paglavcem vbijamo računske naloge že leta in leta v kronah in vinarjih v glave. Mi smo torej v šoli pripravljali pot kronski veljavi po otrocih k staršem. Ali potemtakem ni učitelj pijonir vsakemu napredu?

Neznano me tolaži, da statistični zavod na Dunaju lanskó leto ni v kronah izkazal „cerkvenega premoženja“, ki zdaj straši po predalih naših in drugih novin. To bi bila števila, da bi se človeku lasje kar ježili. Vsekakor pa je kronska veljava cerkvenemu beračenju in — pravim beračem na veliko škodo, zakaj kjer je poprej padel krajcar, pade zdaj le vinar. Zato si je ljubljanski vladika kaj pametno izmislil, da zahteva naloženi davek v krajcarjih od glave. Za dobe M. Lutra so tudi pridno pobirali denar, in neki Tekel je celo dejal: „Wenn das Geld im Beutel klinget, die Seele aus dem Fegefeuer springt.“

Zadnji pastirski list me je silno zanimal. Pričakoval sem, da pride tudi „Učiteljski Tovariš“ na indeks proskribiranih listov, kar se pa ni zgodilo. To mi je v veliko tolažbo, da še nismo taki grešniki, kakor nas sicer opisujejo. Celó štajerski „Slovenski Gospodar“ je napravil s štajerskimi tovariši „Račun“ (ali ne v kronski veljavi), v katerem milo vabi „jungovce“, naj postanejo iz Savlov Pavli, da ne bo prevelikega primanjkljaja v vrstah poslušnih in ponižnih ovčic.

Izpremenjenih pravil „Zaveze avstrijskih jugoslovanskih učiteljskih društev“ vlada ni potrdila, kakor javljajo listi. To jako diši po blaženem Lampetovem srednjem veku, katerega je lani hvalisal v „Katoliškem domu“ v Ljubljani. Kje neki tiči vzrok? Morda smo učitelji prenevarni — panslavisti, ali pa je slavni direktorij „Zaveze“ pozabil prošnjo kolkovati v — kronah. Sapi-
enti sat!

Rešetar.

Dopisi.

Kranjsko.

Od Sv. Lenarta nad Škofjo Loko. (Zgradba ljudske šole.) Kronovina Kranjska se odlikuje v marsičem od drugih sosednjih kronovin, ne samo po prirodnih izvanrednostih, temveč tudi po običajih in mišljenju ljudstva. Kranjec misli počasi, a gotovo, zato ga zlepo ne pripraviš ob njegovo prepričanje, osobito Gorenjec je v tem oziru prava korenina, katera se ne da izpuliti tako naglo.

Kdor je že stikal po romantični Gorenjski s trdnim prepričanjem, da je videl vso Gorenjsko, se moti, ker to še ni zadostno, če gre na Bled, v Bohinj in povrh še na Triglav in na podlagi razgleda teh krajev se pohvali, da je videl vse, kar mu more ponuditi gorenjska stran svojih krasot. Na vsak način si mora v dodatek, če že ne gre v Kropo, vsaj ogledati selško in poljansko dolino. V obeh bo videl vsakdo kaj takega, kar do sedaj še ni, in slišal tudi kaj, kar ne bi hotel verjeti drugemu.

Ko se odpelješ iz Škofje Loke proti selški dolini, ne boš domneval, ker se dolina tako na tesno zapre, da je dalje naprej še kakšen kraj, nastanjen od ljudi.

Motiš se pa, dragi potnik! Dalje naprej po dolini kakor tudi po hribih so znameniti kraji, o katerih posebnostih se lahko prepričaš, če greš sam tja. O blaginji ljudstva očitno pričajo povsod prijazne hiše, zidani kozelci (ljudstvo samo pravi kozli) in druga gospodarska poslopja, in v znak posebne prijaznosti te pozdravlja skoro z vsakega hriba bela cerkva. Tu v teh zakritih gorskih zakotjih lahko najdeš še nepokvarjenega Kranjca v njegovi pristni prvotnosti, in vse življenje je prav tako, kakor je bilo pred sto leti. Oče je zapustil sinu domačijo, in sin je popolnoma po očetovem zgledu gospodaril

in niti v misel mu ni prišlo, najmanjšo stvar v gospodarstvu izpremeniti ali pa celo uvesti kakšno novost; o vsem tem, kar se je iznašlo po svetu novega, so sicer čuli, pa se jim je zdelo prav tako bajno, kakor pravljice v „Tisoč in ena noč“.

Vendar pa tek časa ni prizanesel celo tako skritim naselbinam.

V teh hribih dobre 4 ure od Škofje Loke oddaljenem Martinjem Vrh, kateri se šteje v župnijo Sv. Lenarta, se je rodil znani slovenski rodoljub dr. Jernej Zupanec. Oče njegov, dasi navaden kočar, je dal sina v šole, in nadarjena martinvrharska glavica je ušla prvotnemu poklicu krave pasti in preštudirala je gimnazijo ali, kakor so jo nazivali domačini, „črna šola“.

Ko je prihajal mladi Jernejček na počitnice, so ga izpraševali možje nezaupljivega govorjenja: „Kaj ne, da so težke šole?“ Mladi črnošolec jim je povedal o neki priliki v znak silno težkega učenja to-le: „Meni je zadnjič črnošolski profesor dal kamen v roke in sem mu moral povedati, od kod je ta kamen.“ (Profesor je namreč dal kamen z nalogo, uvrstiti ga v razred, kamor sodi, in v katerih krajih se nahaja tako kamenje.) Možaki so neverjetno zmajali z glavami in prepričani so bili, da se uče „coprati“.

Temu možu je bila sreča posebno naklonjena in na Dunaju je dobil priliko, kot domač učitelj dveh najimennitnejših sinov na cesarskem dvoru prepotovati skoro ves kulturni svet. Pozneje pa se je nastanil v Ljubljani kot čislán notar. Ker je bil varčen in poleg tega še samec, je prištedil precejšnjo vsoto. Bil je vedno navdušen in radodaren rodoljub slovenski in sosebno je ljubil domači kraj Martinji Vrh. Pogosto je zahajal domov, in vedno je bolj in bolj uvideval, kako zaostajajo njegovi rojaki za drugim svetom, in premišljeval je, kako temu odpomoči. Nekaj let pred svojo smrtjo pa je sklenil, zidati šolo svojim rojakom. Dal je v ta namen tri tisočake na mizo občinskemu zastopu, da sezida šolsko poslopje. Toda kakšen odpor je nastal v tem hipu pri njegovih rojakih, to je skoraj neverjetno! Do tedaj tako mirni prebivalci so se čez noč tako oživili, da je bilo kaj! Blagi mož je imel dober namen in dobre misli, kmetje in občinski zastop pa drugačne. Enoglasno so protestirali tej nepotrební novosti in ponujenih treh tisočakov ni hotel nihče vzeti. Slovesno so ugovarjali temu, in marsikatera neresnica o šoli se je čula iz ust nepoučenih kmetov. Gospod nadzornik Ž. je večkrat prišel z namenom ljudi poučiti. A koliko trdih je moral preslišati neutrudljivi mož!

Par izgovorov kmetov: „Kako bomo pa pošiljali pozimi otroke v šolo, dajte nam en regiment vojakov, da bodo v košu otroke nosili v šolo! Z učitelji ne veste nikamor, pa jih tiščite v take kraje. Kaj bo pa delal učitelj pozimi? Dolgčas mu bo in kak „antverh“ bo moral znati, žnidarski ali pa šušarski.“ Pri nekem pogovoru je prigovarjal nek duhovnik zbranim kmetom, da naj se ne upirajo, ker ne bo nič pomagalo. Za odgovor je dobil: „Seveda, gospoda si vse „sorte“ izmišljuje, ker že nič nimajo početi, kmet mora pa trpeti.“ Nato mu je dotičnik ponudil ponočna pota po hribih, ko gre obhajati. Mož se je pa odrezal na to: „Saj ne mislim duhovnov, teh manjka, učiteljev je pa toliko, da bi jih lahko kidal z gnojnimi vilami.“ In takih podobnih ugovorov je še brez primere mnogo.

Vkljub temu pa je nekega lepega dne došla na hrib komisija, obstoječa iz gg. okrajnega glavarja, nadzornika in stavbinskega izvedenca, katera je imela namen, določiti mesto šoli, in ker je komisija slutila, da ni varno nasprotovati jeznim možem, je bila tudi asistenca orožnikov. Med tem, ko je postavljal izvedenec količke za znamenje obsega šolskemu poslopju, se je nabrala velika množica upornikov, katera je z žuganjem ugovarjala temu početju in sploh vsak stvaren dogovor odbijala, in nekdo je v največji jezi izbral vse zaznamke. Komisija pa je odšla brez uspeha.

Takratni župnik pa je bil mož, ki je visoko cenil vrednost šole in zavoljo tega zagovarjal šolo in prigovarjal ljudem, naj se ne upirajo, da, prijel jih je celo

jako strogo in pri tem se mu je nekoč pripetilo, da je šel s pomočjo nekoga izmed jeznih kmetov skozi vrata na hladno.

Pri vsem tem jako energičnem nasprotju pa niso izgubili poguma niti nadzornik, niti župnik in celo sam dr. Zupanec ne, temveč so poskusili na jako rahel način svojeglavce pripraviti, da dovolijo zidanje šole. Dognali so res toliko, da so pustili kmetje zidati poslopje, seveda so slednji se posmeovalno izražali, da ne bo nobenemu „padlo v glavo“ samo enega otroka poslati v šolo. Šolsko poslopje je bilo dozidano l. 1896.

Imenovan je bil mlad učitelj, kateri o vsem tem nasprotju ni ničesar vedel. O svojem prihodu je prišel v prvo hišo-gostilnico. Uganili so nekateri možje v gostilnici precej, da je najbrže učitelj ter so ga prav resno vprašali: „Aha, so učitelj, kaj ne? A znajo šušarski?“ Debelo je gledal učitelj, kaj vendar pomeni tako vprašanje in šele predsednik župnik mu je odprl oči, ko mu je razlagal, kako so se upirali šoli. Nek drugi kmet mu je rekel: „Saj otrok bo malo, morebiti kakih 10.“ Učitelj je pa seveda sedaj že vedel, zakaj govori mož tako.

Bil je prvi dan vpisovanja s sv. mašo. Že pri maši je bilo toliko otrok, da gotovo več nego 10. Potem je bilo vpisovanje in se je vpisalo 56 otrok in naslednji dan je narastlo število na 76. Številke govore, da je dobra stvar premagala nepoučene ljudi. Kako so se vedli v šoli, to je odpustljivo, saj niso vedeli, da se je treba odkriti in ne pri oknih na vseh straneh gledati v sobo.

Minila so tri leta, učitelj poučuje še vedno isti in tisti zoperni in sovražen mož, g. nadzornik, je večkrat obiskal šolo; pa na kakšnem glasu je sedaj pri ljudeh! Naslednji dan po nadzorovanju vpraša vsak učitelja, kako so znali otroci, kaj so rekli g. nadzornik, in so nekako ponosni, ko jim učitelj pove, da je bil g. nadzornik zadovoljen in da je celo nekatere pohvalil. Pohvala iz ust nekaj sovražnega moža jim prija. Vse to pač le potrdi, da so ljudje dobri in pošteni, samo proti vsaki novotariji nezaupljivi in trmoglav, zato se jih mora le z lepa navajati.

Pri zadnjem nadzorovanju je g. nadzornik vprašal učitelja: „Kaj ne, da izhajate sedaj?“ To vprašanje je bilo nekako čudno šele po teku treh let, zato ni vedel učitelj pravega odgovora, g. nadzornik pa mu je pojasnil: „Mislim namreč, če izhajate, ker ne znate črevljarstva“. Tri leta se že seje seme in bo dobro kalilo pri nepokvarjenih otrocih, tisti pa, ki je svojemu kraju storil tako dobroto, da je sezidal šolo, ji nakupil vse najnovejše učne pripomočke, šolsko knjižnico, izvrsten harmonij in bil velik podpornik učitelja v tem kraju, on sam pa že počiva v mirnem, hladnem grobu. Samo enkrat je videl sad svoje dobrote, ko je prisostoval izkušnji učencev ob koncu leta. Takrat je bil praznik blage duše njegove, ko je obdaril vse učence; 65 z blestečimi kronami in najpridnejše (38) z molitveniki, na katerih je sam podpisal svoje ime. Blago je vplival ta poset 87 letnega starčka na otroke in vsi hranijo molitvenike v drag spomin. Zadnje mesece je kupil župni cerkvi orgle za 18 stotakov, katere je izvršil (zadnje v življenju) umrli gospod Frančišek Goršič.

S svojim velikim rodoljubjem si je postavil dr. Zupanec spomenik prihodnosti, in njegova podoba visi v šolski sobi na steni nasproti vladarjevi ter nas živo spominja na velikega prijatelja šole in ljubitelja domovine. A. G.

Štajersko.

Razno. Težko pričakovana preosnova naših strokovnih listov, ki se je kakor rdeča nit vlekla že deset let pri zborovanjih dične „Zaveze“, se je vendar enkrat izvršila. Skrajni čas je bil, da se je to zgodilo, zakaj potreba in čas sta zahtevala neodlašajoči korak, ako hoče biti jugoslovansko učiteljstvo oni resni in merodajni činitelj v našem kulturnem življenju, kakor mu gre po prevažnem poklicu. „Učiteljski Tovariš“ je nedvojbeno večino štajerskega slovenskega učiteljstva zadovoljil s svojo neustrašeno pisavo, nadahnjeno s pravim razumevanjem

stanovskih in šolskih interesov, z oživljajočim svobodomiselnim in naprednim stremljenjem, kakor pač zahteva sedanji tok časa. „Popotniku“, ki je doslej že itak svoje predale napolnjeval z zgolj teoretiškimi in didaktičnimi razpravami, želimo, da bi nam na tem polju prinašal dovolj tečnega gradiva. A šolsko-političnega lista v pravem stanovskem smislu nam je bilo treba kakor ribi vode. Živela tedaj započeta reorganizacija naših strokovnih listov! Na nas pa je ležeče, da naša podjetja, osnovana le v naš blagor in prid našega jugoslovanskega šolstva, najdejo dovolj gmotne in duševne podpore. Sram bi nas moralo biti pred vsem svetom, ako bi po naši zanikrnosti in malomarnosti ne mogla uspevati.

Že dolgo pričakovana imenovanja novih nadzornikov so vendar enkrat razglašena. Kritiko o tem si pridržim za kasnejši čas. Za zdaj naj le omenim, da so nemški — seve nasprotni listi — zagnali velik krik radi nadzornika g. prof. dra. Janka Bezjaka. Da so jim drugi po godu, je vsekakor značilno. Vsak rodoljub mora priznavati, da je bila največja nevarnost, ako se za okraje Št. Lenart, Slovenska Bistrica in mariborska okolica imenuje nadzornik, ki bi v svoji nemški birokratiški duši ne imel brige za slovensko šolstvo, nego le za tam usiljene šole nemškega šulferajna. Dr. Bezjak, ki nikakor ni pronosiran narodnjak, ker deluje le v gotovih, po okolnostih mu stavljenih mejah, je najboljši mož za važen posel nadzornika ob skrajni jezikovni meji. Pri znanem nemškem šovinizmu ne bo imel prijetnosti, a dobri živci, trdna volja in neupogljiva eneržija bodo ugnali tudi besneče nasprotnike.

Smejati se je pa človeku, zakaj smatrajo nemški listi imenovanje mariborskega ravnatelja Julija Glowackega a članom deželnega šolskega sveta za slovensko koncesijo. Glowacky je znan prirodoslovec, a dozdej še ni pisal nič slovenskega, ni podpiral nobenega narodnega društva, in v Celju so ga narodnjaki poznali skoraj le po imenu. Dal Bog, da bi ne zabil na važnem mestu slovenskega šolstva!

Trdoglav.

Istra.

Gospodine uredniče! Lijepo Vam zahvaljujem, što ste mi poslao na ogled prvi broj „Učiteljskog Tovariša“. Pomnivo sam mu pročitao sadržaj i tim sam se nasladio. A kako i neću, kada Vaša i naš list eto muževno, bez straha diže mač proti natražnjaštvu, proti hudomu klerikalizmu, a na obranu kršćansko-liberalnih načela. Hvala Vam! I mi u Istri čamimo pod morijom špijunstva njekojih svećenika, koji ne mogu progutati gorku pilolu državnog školskog zakona 25. maja 1868 i slijedećih. Prije toga zakona, ako je učitelj htio imati mira od svećenika, morao mu je biti pravi hlapac, svako jutro odpjevati mu misu, gdjegdje osvjetlati mu postole itd., inače zlo po učitelja. Sada bi moralo biti sve drugačije; ali nije, jez svećenici kod nas još zapovijedaju de facto, pošto ih se školske vlasti rekao bih, boje i zato neće Vam biti začudno, ako većina hrvatsko-slovenskih učitelja u Istri jesu popovske prirepine i odišu natražnjačkim duhom. Vaš list vsoliti će više od jednoga učitelja i dati mu snage, da kaže: „Pope, ti imaš crkvu a ja imam školu, nastojmo svaki svoje, pa ćemo biti prijatelji“. Kada bi tako bilo! Ali kod nas, ako učitelj vrši tačno i potpuno kršćanske dužnosti, ako ide k misi, prima sakramente; ali ako ne puše u klerikalski rog, onda će mu svećenik kopati jamu bez milosrdja; jez pop hoće, da mu učitelj bude podložan u političko-klerikalnom mišljenju te u privatnom općenju. Nije kod nas svećeniku toliko do prave vjere, jez većinom kao kateheti u školi zanemaruju vjeronauk; nego do premoći nad učiteljem. Veselim se dakle vrlomu „Učiteljskom Tovarišu“, i ako ste zadovoljan, gospodine uredniče, tekom vremena pošiljati ću Vam po dopis.*) koji će faktima ilustrirati ovo, što danas napisah i otkriti što sve ne čine svećenici kod nas proti onim nevoljnim učiteljima, koji ne pušu u njihov rog. U to ime do vidjenja, a „Učiteljskom Tovarišu“ želim svako dobro!

m.

*) Prosimo. *Uredn.*

Društveni vestnik.

Kranjsko.

Iz Ljubljane. (V. občni zbor „Društva za zgradbo učiteljskega konvikta“.) Dne 28. grudnia m. l. se je vršil v „Narodnem domu“ ob mnogobrojni vdeležbi V. občni zbor tega društva. Ker je bil predsednik, g. c. kr. okrajni šolski nadzornik A. Žumer, zadržan, vdeležiti se zborovanja, je otvoril in vodil zborovanje njegov namestnik, g. nadučitelj Fr. Gabršek. Ko vse prisotne prijazno pozdravi, da besedo društvenemu tajniku, g. J. Režku, ki poroča v imenu odbora tako-le:

Slavni zbor! Na občnem zboru lanskega leta, ki se je vršil na sinočni večer, ste bili že v petič poverili vse društvene posle zopet starim odbornikom, ki so si razdelili te posle tudi po starem: Andrej Žumer, predsednik; Fr. Gabršek, I. podpredsednik; Jožef Cepuder, II. podpredsednik; Juraj Režek, tajnik; Jakob Dimnik, blagajnik; in odborniki: Fr. Črnagoj, Jakob Furlan, Engelbert Gangl in Janko Likar.

Odborovo delovanje se je tudi letos osredotočilo le v zbiranju zgradbenega kapitala, in nabral se je, kakor bodete čuli iz blagajnikovega poročila, zopet okrogel ti-sočak. Pomagali so nam pri tem zbiranju naše tovarišice in tovariši po vsi deželi ter nam pošiljali doneske iz raznih krajev, bodisi da so jih izkupili na društvene krajcarske knjižice — ki so se pa veliko slabše razpečavale mimo lanskega leta! — ali pa so jih nabrali v naš namen ob raznih veseljih in žalostnih prilikah, kar kaže, da ima učiteljstvo naše obilo simpatij in zaslombe med narodom, samo sprožiti je treba dobro misel in večkrat — odpreti usta. „Kdor varuje jezika, strada kruha“, pravi narodni pregovor, in baš tu ima svojo popolno veljavo. Zato ne bi smel nihče v nemar puščati takih prilik, ampak oglasiti se ali s krajcarsko knjižico ali pa v prostovoljen sklad, česar nam pri dobri volji gotovo ne bo nihče štel v zlo. Saj vidimo, kako lepi prispevki se nabirajo za razne druge namene, in zakaj se ne bi v vsakem kraju zbiralo vsaj enkrat na leto v naš namen, kar bi se lahko zgodilo, ker imamo dovolj dobrih in radodarnih prijateljev po mestih in kmetih. In ako že učiteljstvo opravlja po raznih društvih navadno najmučnejše posle, zakaj se ne bi potem ugodilo vsaj enkrat tudi njegovi želji in prošnji? Zato so nam prejšnja leta po inicijativi naših tovarišev prirejali veselice, ki so nam donašale lep čisti dobiček; letos pa, žal, se nas je spomnilo samo pevsko društvo „Zvon“ v Smartnem pri Litiji ter nam vposlalo 74 K kot čisti dohodek ondotne veselice, prirejene našemu društvu v korist. Prav srčna hvala ondotnim našim prijateljem na tem darilu! Da bi se nas spomnili še večkrat! Gospoda, ganite se vendar in oglasite se pri dotičnih odborih; prepričani smo, da se bode drage volje in z veseljem ustreglo vaši želji.

Tudi ob okrajnih učiteljskih konferencah so zbirali druga leta y naše namene, letos pa so povsod pozabili na nas, razen v Kranju, Litiji in Radovljici. Priporočamo se našemu učiteljstvu, da nas v prihodnje ne pozabi nikjer. Kako lep prispevek dobimo lahko ob takih prilikah iz vseh okrajev! Prosimo!

Pohvalno pa nam je omeniti naših najmlajših tovarišev in tovarišic — ljubljanskih abiturijentov — ki so našemu društvu v korist priredili lepo veselico v divnem Kamniku ter nam vposlali kot čisti dohodek lepo vsoto 188 K 6 vin., za kar jim prav lepa in srčna zahvala. Slava jim!

Naši poverjeniki so se nam letos popolnoma izneverili. Poslali smo jim bili poverjeniške pole z uljudno prošnjo, da nam v svojem okraju pridobe vsaj vse ondotno učiteljstvo kot društvene člane z letnim doneskom 2 K in, če mogoče, še kakega ondotnega učiteljskega prijatelja. Odzvali so se nam bili takrat iz mnogih krajev s prav lepimi vsotami; letos pa ni o njih niti duha, niti sluha. Kako malo učiteljev in učiteljic je vplačalo letos svoj letni donesek! Ali ob sedanjem „zvišanju“ plač res ni mogoče utrpeti vsakemu na leto 2 K društvenine? Gotovo da je, le malo dobre volje je treba. Zato zopet prosimo vse svoje poverjenike, naj nam vse ondotno učitelj-

teljstvo pridobijo za društvene člane, poberejo društvenino in jo pošljejo našemu blagajniku. Večkrat smo že morali čuti na lastna ušesa opazko, da bi bil rad pristopil k društvu ta in oni, pa ga ni nihče opozoril na to. Na delo torej, poverjeniki!

Izmed posojilnic sta se nas spomnili samo dve: v Logatcu in na Vrhniki, kar je gotovo le zasluga ondotnega učiteljstva. Zdaj se bodo sklepali pri posojilnicah letni računi, zato prosimo svoje somišljenike, da nas topla priporočje pri ondotnih odborih. Hvaležni jim bomo za to uslugo.

Upali smo tudi, da nam bo mogoče v tem letu razprodati naših „Zabavnih listov“ prvo knjižico in izdati že drugo; toda hudo smo se varali. Učiteljstvo ni storilo povsem svoje dolžnosti, ker jo je premalo kupovalo za šolarske knjižnice. In vendar bi jo bili prav lahko razprodali, da se učiteljstvo le malo bolj pobrine za naše podjetje!*) Naj bi se zdaj ob novem letu spomnili na to knjižico ob sestavljanju letnih proračunov! Da vidimo!

Pričakovali smo pa tudi še posebno, da se bodo letos oglasila naša okrajna učiteljska društva kot pokrovitelji vsaj po večini, ako že ne vsa; toda niti enega nismo mogli vpisati. Ako so tako zaspana in malomarna naša društva, česa naj pa pričakujemo od drugod! Kaj res ni mogoče spraviti skupaj v dotičnih društvih 200 K v 4 letih? In ali res ni v vseh odborih niti enega odbornika, ki bi malo podrezal v odboru na to stran? Prosimo prav lepo in se trdno nadejamo, da nam ne bo treba prihodnje leto zopet tarnati zaradi tega.

Največ so nas podprli zopet naši prijatelji-trgovci po našem „gospodarskem programu“. Da nimamo tega, bi nam bil žalosten napredek. Zato pa prav živo priporočamo vsemu učiteljstvu, da kupuje vse svoje potrebščine edino le pri teh naših prijateljih-trgovcih. Poudarjati pa moram tukaj žalostno resnico, da naši tovariši — posebno dolenjski okraji se baje v tem zelo odlikujejo! — niti šolskega blaga ne odjemajo pri našem dobrem prijatelju in podporniku g. Jos. Petriču v Ljubljani, ampak ga rajši naročajo od nemških tvrdk iz Linca, Gradca i. dr., ki niso za nas storile še prav ničesar, spravile pa že lepe naše denarje. In vendar Petričevo šolsko blago ne le ne zaostaja za onim nemških tvrdk, ampak ga v vsakem oziru daleč prekaša! Gospoda, „svoji k svojim“ je in mora ostati naše geslo! Naj se ta velika malomarnost popravi in odpravi!

Priliko smo imeli videti, da tudi drugi izven našega stanu kupujejo in se zglašajo pri plačilu v naš namen. Gospoda zunaj po mestih in kmetih, prigovarjajte svojim prijateljem, naj tudi oni isto tako store pri svojih kupčijah!

Nasvetovali smo tudi, da bi se ta naš „gospodarski program“ prav dobro dal izvesti tudi izven Ljubljane, samo resne volje bi bilo treba. Ali nismo še čuli do danes, da bi se bilo toliko „ukorajžilo“ učiteljstvo v kakem kraju ali okraju. In vendar ne bi bilo drugega kot dobro besedo privoščiti enemu ali drugemu trgovcu dotičnega kraja. Prepričani smo, da ne bo niti eden odrekel; saj bo njemu na korist, nam pa tudi. Po Ljubljani se gospodje trgovci in obrtniki še celo sami zglašajo in prav imajo: roka umiva roko! Zato prav gotovo pričakujemo, da bodo odboru v kratkem došla obvestila iz raznih krajev, kjer se je uvedel naš „gospodarski program.“

Odbor se je posvetoval tudi v svoji drugi seji o nakupu kake srečke, kakor je bilo predlagano in sprejeto še na predlanskem občnem zboru, ni se pa mogel odločiti na nobeno stran in je hotel zaslišati mnenje in morebiti tudi sklep občnega zbora.

Zabeležiti imamo še posebno lep dogodek v našem društvu. Dne 23. listopada t. l. je izročilo „Slovensko učiteljsko društvo v Ljubljani“ našemu društvu v oskrbovanje in oddajanje „Cesarja Franca Jožefa I. jubilejsko ustanovo za učiteljske sirote na Kranjskem“, ki so jo v proslavo in trajni spomin na zlati vladarski jubilej presvetlega cesarja našega zlo-

*) V enem tednu je lahko vsa v denarju. Če se pa nihče ne poriga, jo bodo snedli moli, in konvikt bo imel dosti od tega! Uredn.

žili s prostovoljnimi doneski kranjski učitelji in učiteljice. Letos smo jo oddali prvič in sicer hčerki pokojnega tovariša Jožefa Osane, ki je že čez leto po prebitem drugem izpitu umrl in zapustil vdovo brez pokojnine pa s 5 nedoraslimi otročiči. Zdela se nam je ta sirota najvrednejša in najpotrebnejša te naše ustanove in podpore, tri druge prosivke pa smo morali, žal, zavrniti. Zdaj šele vidimo, kolika beda vlada med zapuščenimi vdovami in sirotami in da smo se vse premalo bili darežljivi ob sklanjanju v ta plemeniti namen. Da bi nam nebesa naklonila kakega blagega dobrotnika, ki bi nam našo ustanovo pomnožil za toliko, da bi nam bilo mogoče preskrbeti z njo več ubogih in potrebnih zapuščenih sirot naših umrlih tovarišev! Gotovo bi si s tem darilom mnogo olajšal pot proti nebesom, v hvaležnih srcih obdarovanih sirot in med učiteljstvom našim pa si postavil trajen spomenik. To je naše skromno poročilo o delovanju odborov v minulem letu. Vam, častita gospoda, gre danes sodba o tem našem delovanju, in prosimo Vas, da daste novemu odboru kaj dobrih ukrepov in nasvetov v korist in prospeh našega društva.

Končno izrekamo še tem potem prav iskreno zahvalo našim časopisom in vsem onim, ki so nas kakor-sikolibodi podpirali pri našem plemenitem delu. Bog plati!

Naše društvo šteje sedaj: 4 pokrovitelje, 2 ustanovnika, 198 pravih članov in 253 podpornikov.

Gospoda! Z današnjim dnevom smo završili prvo petletnico našega društvenega obstanka. Z veseljem in ponosom se smemo ozreti na lepe uspehe našega skupnega delovanja in naše lepe stanovske požrtvovalnosti. Ako pomislimo, da smo v tem kratkem času petih let ob svojih skromnih plačah zbrali nad 10.000 K zgradbenega kapitala in ako se vsaj tako vzdrži tudi zanaprej, potem smemo mirno gledati v bodočnost, ki bo gotovo lepša in jasnejša — ne sicer nam, pač pa — našim naslednikom. Zato le z veseljem in pogumom naprej za plemeniti in blagi namen našega društva z združenimi močmi — „Viriibus unitis!“

Za tajnikom je poročal društveni blagajnik g. J. Dimnik, ki je povedal, da ima društvo 5244-82 gld. premoženja. Največ dohodkov je donasal društvu „gospodarski program“. Gotovo bi pa imeli od gospodarskega programa še več dohodkov, če bi se ga učiteljstvo bolj posluževalo. Nekatere tvrdke se pritožujejo, da se učiteljstvo ne zglaša pri vplačevanju v priloge konvikta! Vsakdo, kdor kaj kupuje pri tvrdkah našega gospodarskega programa, pri vplačevanju zahtevaj, da se vsota vpiše v prid konviktu, saj to vse te tvrdke prav rade store. Želeti bi bilo tudi, da se „gospodarski program“ razširi tudi po deželi.

Pregledovalci računov so poročali, da so društveni računi v najlepšem redu in denar plodonosno naložen. Na predlog g. J. Krulca izreče zbor g. Dimniku za njegov trud in požrtvovalnost zahvalo.

Ko se je sklenilo, da se kupijo za društvo tri večje srečke, zaključil predsednik zborovanje.

Iz Ljubljane. Jubilejsko podporno in hranilno društvo učiteljic je imelo svoj prvi občni zbor dne 30. grudnia m. l. v Narodnem domu. Razen običajnih točk sta bili na dnevnem redu dve predavanji: „Ženska ročna dela“ in „Naše dekliške šole“. — Gč. predsednica pozdravi vdeležanke prav prisrčno, toda z obžalovanjem konstatuje, da mnogih ni, katere bi bilo pričakovati vzpričo tako blagim namenom, kakor jih ima to društvo. Gč. tajnica poroča o delovanju in stanju društva v baš minulem letu. Društvo šteje nad 50 pravih članov in 3 podporne. Najmarljivejši je radovljiški, zatem kočevski, kranjski, črnomaljski in novomeški okraj. Manj članov šteje Ljubljana in nje okolica, logaški, krški, kamniški in litijski okraj. Brez vsakega člana pa je postojnski okraj. — Odbor je imel 2 seji, prvo o Veliki noči, drugo 9. listopada. Iz poročila gč. blagajničarice posnamemo, da je imelo društvo 184 gld. 80 kr. dohodkov, troškov pa 7 gld. 44 kr. V hranilnici je naloženih 170 gld. v zasebni blagajni pa 7 gld. 36 kr. O točki „Ženska

ročna dela“ je poročala gč. Vita Zupančič iz Metlike, zanimivo in stvarno o osobito senčnatih straneh tega pouka. Ker se bode velezanimivo poročilo tiskalo v pedagoškem listu, naj navedem tu le stavljene resolucije, ki so bile soglasno sprejete: 1. Uvedejo naj se na Kranjskem — kakor je na Štajerskem — učiteljice ročnih del. Kjer to ni mogoče, naj se ta pouk primerno nagradi učiteljici, ki ga oskrbuje. 2. Krajni šolski sveti naj določijo primerno vsoto v proračun za potrebni material, katerega naj dobe učenke brezplačno, kakor je to že uvedeno v obrtnih šolah. 3. Naši zastopniki v krajnih šolskih svetih naj nam preskrbe za ta pouk potrebnih učil. Šolski muzej pa naj bo v tem merodajen vodnik. O točki „Naše dekliške šole“ je poročala J. Miklavčič iz Kranja. Ker se tudi to obširno poročilo da v natisk, slede naj tu le resolucije: 1. Pri učnih načrtih dekliških šol treba gledati na to, da se pouk bolj uglaablja — nego tvarina širi. 2. Naj se ustanove istinite meščanske šole, ki bodo pristopne širšim slojem in bodo dajale dekletom podlago za nadaljnje strokovno izobraževanje. 3. Na teh šolah naj se nastavijo učiteljice izprašane za meščanske šole — pa tudi s plačo in pravicami meščanskih učiteljic. 4. Šolske oblasti naj se tudi pri nas izreko za dekliške 6razredne srednje šole na temelju 5razrednih ljudskih ali pa 3razrednih meščanskih šol, kakršne je zamislilo naučno ministertvo že leta 1897. ter v to svrhu storilo pripravljalne korake. (Gl. „Wiener Abendpost“ z dne 3. novembra 1899). Te šole bi imele tudi nadaljnje strokovne oddelke. 5. Učiteljice moramo stati vedno na braniku svojih pravic; ker se nam z mnogih strani hočejo kratiti, zato potrebujemo tesne organizacije. Brez te ne dosežemo ničesar! Vse točke so bile sprejete. Pregledovalkam računov so bile izvoljene: Žrjav Ema, Praprotnik A. in Mrva R. Odbor je bil iznova izvoljen. Samostojni predlogi so se stavili: 1. Društvo učiteljic deluj v soglasju z ostalimi učit. društvi na to, da se izpraznjena učiteljska mesta podeli po postavno predpisanem potu in v postavno določenih rokih — ne pa, kakor že delj časa sem kar pod roko — z izgovorom, da velja le začasno. Dotični napravi izpit, služba se definitivno razpiše (v zelo prikrašanem roku) in kdo bi izpodrival že tam bivajočega? Starejši kompetenti pa čakajo že leta in leta, kje se jim bode kaj odprlo. (Predlog gč. Zupančič.) 2. Zavezi učiteljskih društev se pošlje prošnja za brezplačni sprejem našega društva, ker dosedaj še ni v položaju, da bi plačevalo prispevke. (Predlog gč. Zupan.) 3. V dosego boljše organizacije učiteljic vpeljati je v društvo tudi člane (učiteljice), ki bodo plačevale 1 gld. letnega prispevka. Imele bodo vse pravice, samo do bolniških podpor ne. Pravila se v tem smislu popravijo in znova predložijo v potrdilo. (Predlog gč. Miklavčič.) 4. Društvu učiteljic bode delovati tudi zoper to, da se na najboljših krajih t. j. v mestih in trgih ustanovljajo redovniške šole (šolske sestre in drugi inozemski redovi) — in sicer ne iz mrznje do redovnic — temveč le v interesu svojih stanovskih koristi, zakaj s tem se pobero najboljše mesta za učiteljice. Država, ki vzgojuje učiteljice, naj skrbi tudi za to, da se jim po nepotrebnem ne jemlje zasluženi kruh. V pripravnicah se vzgojujejo učiteljice, ki niso iz najpremožnejših hiš in so torej prisiljene si služiti vsakdanji kruh. Redovnice uspešno tekmujejo s svetnimi zavodi, zakaj ene se ne ravnaajo (in mi ne vemo, zakaj se jim ni ravnati?) po predpisanih učnih načrtih, temveč uravnavaajo pouk po svoje ter tako v marsikaterem slučaju ložje ustrezajo željam občinstva. (Predlog gč. Clarici.) Končno nasvetuje gč. Demšar, naj se naše društvo — z ozirom na to, da mu je pospeševati edino le stanovske koristi učiteljic — odločno odpove vsakemu prepiru na šolskopolitičnem polju. Obvelja. Zborovanje je trajalo dve uri.

„Ljubljansko učiteljsko društvo“ ima svoj občni zbor v soboto dne 13. prosinca 1900 v „Narodnem domu“ (v pritličju na levo) po nastopnem vzporedju:

1. Nagovor predsednikov.
2. Poročilo tajnikovo o društvenem delovanju.
3. Blagajniško poročilo.

4. Volitev pregledovavcev računov.
5. Volitev odbora.
6. Določitev letnega doneska.
7. „Duševna kultura na Kavkazu“, nadaljuje g. učitelj Ljud. Stiasny.
8. Petje in prosta zabava.

Štajersko.

Iz Celja. Dne 6. t. m. je bil pri občnem zboru učiteljskega društva za celjski in laški okraj enoglasno izvoljen isti odbor, ki je posloval minolo leto. Le mesto g. Munde, ki biva na Dunaju, je bil odbran za pevodjo g. Rajko Vrečar, učitelj v Št. Petru v Savinjski dolini.

Iz zgornje Savinjske doline. Dne 7. grudna l. l. je zborovalo učiteljsko društvo gornjegraškega okraja v Okonini. Zbralo se nas je v kljub slabemu vremenu in še nekaterim oviram dostojno število. Nekateri so svojo odsotnost opravičili z boleznijo, nekatere je opravičila predaljnja pot in — enorazrednica, nekateri so pa lepo ostali kakor po navadi. Pač pa je naše zborovanje obiskala gđc. učiteljica Tržan kot gost, katero je tudi predsednik g. Terčak v imenu vseh prisrčno pozdravil. Spominjal se je potem našega le prerano umrlega, priljubljenega, nepristranskega nadzornika g. Pavla Leitgeba ter pozval navzoče, da se v znak sožalja dvignejo raz sedeže. Želi nadalje, naj se spomin na blagega moža ovekoveči na primeren način tudi v šolskih kronikah.

Nato se je prebral zapisnik zadnjega zborovanja. Predsednik prebere tudi pismo tovariša Zdolška, v katerem se, preselivši se v novi okraj, od nas poslavlja, in dopis mozirske ekspoziture, katera se obrača na naše učiteljstvo z željo, naj bi isto po pridjanem pouku ljudstvu razjasnjevalo, kdaj in kako se mu morejo davki odpisati, oziroma znižati. Ta pouk bo krožil od šole do šole po vsem našem okraju, da se vsak tovariš, katerega stvar zanima, o tem lahko pouči. Nadalje so se nam predočili pozivi na prispevke za „Pensionsfond“ in „Hilfscasse“ po 5 h in za „Schul- und Lehrerzeitung“ 5 h. Udje so po zmožnosti prispevali vsi.

Poročevalca od zborovanja „Zaveze“ in „Lehrerbunda“ sta nas pustila na cedilu, istotako referent teme „Naši prijatelji i neprijatelji“. Sledila je točka „Volitev novega odbora“. Po kratki debati se potrdi stari odbor.

Prihodnje zborovanje bo v Št. Janžu pri Korenu, če prej ne, vsaj 1. četrtek vel. travna l. 1900. St.

Učiteljsko društvo za ormoški okraj. Dne 4. t. m. se je vršil ob veliki vdeležbi občni društveni zbor. Poročila so bila še precej ugodna in ko bi se redno društvenina uplačevala, bi bil še g. denarničar izkazal večji prebitek. V odbor za l. 1900 so bili izvoljeni sledeči: Anton Porekar, načelnik; Ivan Košar, njegov namestnik; Micika Melcher, blagajničarka; Adolf Rosina, tajnik; Anton Kosi in Josip Rajšp odbornika. Pregledovalcem računa so bili izbrani: Francišek Megla, Martin Šalamon in Šimen Strenkl.

Prvikrat enoglasno izvoljeni dosedajni načelnik gosp. Josip Rajšp izvolitve na noben način ni hotel prevzeti.

Razgled.

Dunaj. Nedavno je prosila deputacija nemške-avstrijske učiteljske zveze voditelje svobodomiselnih političkih strank poslanske zbornice, da čimpreje spravijo v pravi tir učiteljsko gmotno vprašanje na podstavi sklepov zborovanja avstrijskega učiteljstva z dne 1. listopada m. l. To pereče vprašanje se mora čimpreje rešiti, ker je v Avstriji nad 1400 učiteljskih oseb, ki imajo pod 400 K plače na leto; več ko 2000 učiteljev ima pod 600 K in nad 10.000 učnih oseb je, ki imajo pod 800 K plače. Odposlanci so dobili zagotovilo, da se učiteljsko gmotno vprašanje v klubih svobodomiselnih strank resno pretresuje.

Bavarsko. Bavarski vrhovni konsistorij je ukazal evangelskim občinam, da učiteljev ni več siliti na to, da bi morali zvoniti, navijati ure, snažiti cerkve in prostor pred cerkvijo, ker se to delo ne strinja z učiteljsko omiko in z družabnim stališčem učiteljevim.

Tirolsko. Posnemanja vredno! V kraju Pillbergu na severnem Tirolskem ob Inu je bila razpisana služba učitelja v stalno nameščenje. Ker pa slučajno ni bilo nobenega prosilca, je okrajni šolski svet v Schwazu imenoval za eno leto tamošnjega učitelja ter o tem obvestil tega učitelja in krajni šolski svet. Dne 2. vinotoka m. l. bi se moral pričeti pouk. Pa učitelj je čakal in čakal — a otroka nobenega ni bilo v šolo; ravno tako ni bilo nobenega v šolo drugi, tretji dan. Učitelj je sporočil vso stvar okrajnemu šolskemu svetu, in ta je zaukazal načelniku krajnega šolskega sveta župniku Jungblutu, da mora skrbeti, da bodo otroci v šolo pričeli hoditi. Pa za šolo prevneti gospod so vso stvar za ogledalo potisnili in čujte — on je bil tisti, ki je starše pregovoril, da ne smejo otrok v šolo pošiljati, zakaj njemu sedanjemu učitelj ni ugajal in on je svojemočno hotel nastaviti drugega učitelja, kar pa seveda okrajni šolski svet ni potrdil. In tako je ta župnik podaljšal učencem še za dober mesec počitnice.

In zakaj bi si pa mi jugoslovanski učitelji ne želeli takih razmer?!

Ugarska. Briga oko učiteljske djece. Veliki dio učiteljstva u Ugarskoj radio je već kroz godine, da se u prijestolnici ugarskoj podigne dom, u kom bi učiteljska djeca, koja bi tamo polazila sveučilište, dobijala uzdržavanje ili besplatno ili uz umjerenu cijenu. Da se takav internat podigne, osnovalo se društvo pod imenom „Etvešev fond“. Uprava toga fonda kupila je nedavno za internat zgodnu kuću, koju je pregledao i sam ministar prosvjete, te izrazio svoje zadovoljstvo. Medutim je preporukom ministrovom votirao ugarski zemaljski sabor milijun kruna, da se sazidu dva internata za učiteljsku djecu, i to jedan u Budimpešti, a drugi u Kološvaru, gdje imade također sveučilište. Kad zgrade budu gotove, predat će se u upravu učiteljima, koji će se poslije starati i sami za ono, što dalje treba. „N.“

Ruska. Narodni tečajji. Odbor je strukovnjaka u ministarstvu pučke prosvjete predložio nacrt ustanova i pravila za ustrojenje sustavnih pučkih tečaja, što su onda predstojnicima pojedinih školskih kotara na odobrenje predloženi bili. Ovi će tečajji stajati u području ministarstva pučke prosvjete. Njihova je zadaća, da saopće sustavno znanje raznih srednjih učevnih zavoda. Među ostalim obuhvaća ovaj prijedlog također stare i moderne jezike, grafičke umjetnosti, trgovačke i tehničke znanosti itd. Daljna je zadaća tih tečaja, da pripravljaaju za razne ispite. Uredjenje tečaja ovisi o dozvoli predstojnika, a može se dati općinama, stališima, privatnim društvima i pojedinim osobama. Predstojnik potvrđuje vode tačaja na stalno vrijeme. Od predstojnika ovisit će također izbor učevnih predmeta, trajanje ovih tečaja, program njihov kao i primanje daka. Žalibože i ta će dobra stvar, kako se čini biti, ovisna od mnogih formalnosti.

Afrika. Školstvo u Kaplandu. Broj je škola u godini 1898. za 201 narastao, a broj učenika za 13 619. Za ovih zadnjih 6 godina to će reći za vrijeme, gdje su nove naredbe u krjeposti bile, broj je škola od 1.510 do 2.588 narastao. Za to je isto vrijeme polazilo 52.458 djece više školu. Od zajedničkoga broja škol. djece, koja su podučavana bila u državnim školama naseobine 41 27% je bijele, 57 73% manjaste, u svemu umnaža se broj manjaste djece sve jače. Postoci djece, koja su već preko IV. stupnja pučke škole (engleska pučka škola ima 7 stupnja) dižu se od godine do godine, pa su u posljednjim godinama od 5 82% na 7 39% dostigli. U opće raste sve više i više broj djece, koja prelaze u viši stupanj. U 4 godine je broj ispitanih učitelja od 27 5% na 45 18% narastao. Godine je 1898. na školstvo upotrebljeno 235.000 funta šterlinga od toga 83 4% na same škole.

Vestnik.

Učiteljski konvikt v Ljubljani: Gosp. Cepuder Jožef, učitelj v Ljubljani, 2 K; g. Bahovec Frančišek, učitelj v Ljubljani, 2 K; gospod Likar Janko, učitelj v Ljubljani, 1 K; g. Kecelj Alojzij, učitelj v Ljubljani, 1 K; g. Debelak Miha, učitelj v Kovoru, na knj. kr. podr. štev. 18, 9-60 K; tvrdka Fr. Ksav. Souvan v Ljubljani, 32-90 K; g. Janez Saje, nadučitelj v Št. Jerneju, na knj. kr. podr. štev. 90, 4 K; g. Josip Pintar, učitelj v Tunjicah na knj. kr. podr. štev. 115, 9-60 K. Novoletnih voščil so se odkupili: G. Engelbert Gangl, učitelj v Ljubljani, 2 K; g. Rok Merčun, katehet v Ljubljani, 2 K; g. Ivan Belè, učitelj v Ljubljani, 1 K; g. Fr. Črnagoj, nadučitelj v Ljubljani, 1 K; g. Jakob Furlan, učitelj v Ljubljani, 1 K; g. Fr. Galè, učitelj v Ljubljani, 1 K; g. Luka Jelenc, učitelj v Ljubljani, 1 K; g. Maks Josin, učitelj v Ljubljani, 1 K; g. Jožef Maier, nadučitelj v Ljubljani, 1 K; g. Val. Mikuž, učitelj v Ljubljani, 1 K; g. Juraj Režek, učitelj v Ljubljani, 1 K; g. Jožef Travnar, učitelj v Ljubljani, 1 K; g. J. Dimnik, učitelj v Ljubljani, 1 K.

Osebnosti vesti. Deželni šolski svet kranjski je uvrstil v I. plačilni razred gg. nadučitelje Gašparja Gasperina, Ivana Kernea, Jos. Bozjo in učitelja Jos. Čopa; v II. plačilni razred gg. učitelje Frana Kendo, Ivana Wohinca, Jos. Gregorina, Jos. Pintarja, Ivana Potratu, Jerneja Črneta in Luko Jelenca, nadučitelja Henrika Likarja in Josipa Gödererja ter učiteljici Avgusto Matanovič in Marijo Blahno, v III. plačilni razred gg. učitelje Maksa Ivanetiča, Maksa Šribarja, Tomaža Bitenca, Ivana Erkerja, Frana Kopitarja, Jos. Križnarja, Antona Arkotota, Viktorja Jakliča, nadučitelje Bernarda Andoljška, Frana Razpotnika, Avgusta Korbarja in Alfreda Eisenhuta ter učiteljice gospodične Alojzijo Bizalj, Ivano Dolinar, Viktorijo Praprotnik, Pavlo Götzel, Marijo Mlakar in Ivano Velepich. Imenovani so bili: G. Ivan Malnarič, nadučitelj v Svetem Križu pri Kostanjevici in gđc. Pavla Tavčar v Čatežu za učiteljico istotam; gosp. Anton Bezeg v Borštu pri Trstu, učiteljem in voditeljem v Banjaloki. Učiteljica gg. Ivan Loser v Lienfeldu in Rudolf Zore v Komendi pri sv. Petru in učiteljice gospodične Jerica Zemljan v Tomišlju, Karlina Hann v Dobrovi pri Ljubljani, Ida Zarli v Kočevju, Pavla Tomšič v Št. Rupertu in Stanislava Zarnik v Koprivniku so postali definitivni na svojih mestih. Učiteljvoditelj v Robu, g. Konrad Barle, je premeščen v Metliko, gospodična Antonija Roth v Srednji vasi pri Kočevju pa v Horjul. Izprašana kandidatinja gospodična M. Gantar pride na Čatež.

Odlikovanje. Predsednika „Zaveze“, g. L. Jelenc, je visoki c. kr. deželni šolski svet kranjski pomaknil izven vrste v II. plačilni razred. (Čestitamo! Uredn.)

Razpisana služba. Na vzporednici v Leskovcu pri Krškem začasna učiteljska služba do 15. t. m.

Učiteljsko vprašanje v državnem zboru. Učitelji iz Dalmacije, Istre, naše Goriške, Tirolske in Bukovine so se bili obrnili svoj čas do državnega poslanca Biankinija s prošnjo, da se zavzame za izboljšanje njihovega stanja v smislu peticije, ki je imela biti predložena državnemu zboru. Biankini je iskal to peticijo po državnozbornih uradih, ali ni je mogel dobiti ne na peticijskem ne na proračunskem oddelku. Po dolgem preiskovanju se je prepričal, da ta peticija leži v pisarnici državnozbornski ter da radi nekega „formalnega pogrška“ niti predložena, ni bila! Biankini je sam popravil tisti „formalni pogršek“ ter je bil v zbornici dne 20. m. m. sprejet obrazložen predlog poslanca Biankinija, da se peticija učiteljev iz imenovanih dežel doslovno tiska v stenografskem zapisniku ter da se izroči pristojnemu odseku v posvetovanje in brzo poročanje. — Ali državni zbor ne zboruje več, in kdo ve, kdaj bo zopet zboroval! Do takrat je

sicer dosti časa, da se pomenijo, kaj naj bi storila država v prilog učiteljem, ali kdo ve, če ne dobi zopet kakega „formalnega pogrška“?! — Vsem svojim služabnikom zvišuje država plače, ljudske učitelje, prve stebre izobrazbe narodov, pa pusti životariti ob neznatnih plačicah!!

Češki poslanec Doležal pa je stavil v državnem zboru predlog, v katerem zahteva od vlade, da naj predloži načrt zakona, da se ima oddati ves dohodek iz zemljiščnih, hišnih in hišnostanarinskih davkov deželnim zborom posameznih dežel v svrhu uravnanja deželnih financ ter povišanja učiteljskih plač. — Razen tega je bilo videti v državnem zboru še več simpatičnih pojavov v prilog učiteljem. Da bi le ti pojavi postali tudi — dejstva!

„Zvonček“. Tovariši(ice), ne pozabite na to najnovejšo podjetje naše „Zaveze“! Pridno si naročujte ta prekrasni slovenski mladinski list s podobami in pridobivajte mu naročnikov pri prijateljih šole in učiteljstva. Naročnino sprejema g. Luka Jelenc, učitelj v Ljubljani, Rimska cesta 7.

„Jubilejska samopomoč“. Ude, ki se še niso odzvali oklicu, ki je bil priobčen v naših obeh listih, prosimo, da to čim preje store. Kdor ne ugotovi do pičice društvenim pravilom, izgubi sam in njegovi zapuščenci vse pravice do društva. Opozarjamo tudi, da bo treba prihodnji mesec plačati 2 K za rezervno podporno zalogo za t. l. Temu društvu pristopijo lahko tudi učiteljice. Kdor želi natančnejih pojasnil, se obrni na društvenega predsednika g. Jakoba Dimnika, učitelja v Ljubljani.

Šolski muzej. Občni zbor „Slovenskega učiteljskega društva“ v Ljubljani, ki je bil dne 28. m. m., je podaril svojo bogato knjižnico „Šolskemu muzeju“. Kakor čujemo, bo tudi „Pedagogičsko društvo“ v Krškem darovalo svojo lepo stalno razstavo „Šolskemu muzeju“, da potem lahko pokažemo svetu, kaj imamo in kaj premoremo. Pa tudi knjige iz zasobnih knjižnic posameznikov, kakor tudi učila, ki so jih posamezniki sami izdelali, bi bila „Šolskemu muzeju“ v ponos. Učil in vzorcev za ženska ročna dela ni še prav nič v tem našem zavodu. Vsakdo stori, kar more za „Šolski muzej“ in s časom bo ta zavod slovenskega in istrsko-hrvatskega učiteljstva čast in dika nam vsem. Kakor znano, ima „Šolski muzej“ vsled naklonjenosti ljubljanskega župana bl. g. Ivana Hribarja na II. mestni šoli lastne prostore, in direktorij „Zaveze“ je pa nabavil te dni lepo opravo slovenskemu in istrsko-hrvatskemu „Šolskemu muzeju“.

Štajarski deželni zbor. Dne 30. m. m. je bila druga seja štajarskega deželnega zbora. Namestniški vicepredsednik dr. Netoliczka je odgovarjal na interpelacije zaradi učiteljskih plač, češ, da je obračunjevanje zelo težavno; vso zadevo ima v rokah deželni šolski svet, dočim ne zadene pri zavlačevanju dež. odbor nikakšna krivda.

Učiteljski konvikt so pred nedavnim časom slovesno otvorili v Buda Pešti, ki nosi ime našega modrega vladarja. Slovesnosti je prisostvoval sam naučni minister Wlassics. —a.

Koliko knjig se izvozi iz Nemčije. Glasom uradne nemške statistike se je iz Nemčije razpečalo l. 1884 knjig za 47.7 milijonov mark, a l. 1898 je pa narastel izvoz na 70 milijonov mark, in sicer se je razpečalo nemških knjig v Avstro-Ogrsko za 30.8 milijonov mark, v Švico za 9.1 milj., v Rusijo za 6.9 milj., v Severno Ameriko za 5.6, v Angleško za 4.2, v Holandsko za 3.1, na Francosko za 2.5, v Belgijo za 1.4, v Švedsko in na Laško za 1 milijon mark. A v Nemčijo se je uvozilo knjig v vrednosti 20.3 milijona mark. —a.

Spomenik pokojne cesarice. Pred dvorom v Budimpešti postavijo Ogrski spomenik umorjene cesarice Elizabete. Načelnik odbora, ki nabira prispevke, je ministrski predsednik Szell. Doslej se je nabralo okoli 727.000 gl. V kratkem razpiše odbor natečaj za najboljši načrt spomenika. Tekmovati smejo le ogrski umetniki.

Šiba in druge telesne kazni v zgodovini šolske discipline.

Ruski spisal M. A., preložil J. M.

(Dalje.)

Otrok ali mladenič je bil vsak čas v nevarnosti, da bo kaznovan sedaj od pedonoma, kateri je pohajal s svojimi šibonosci po mestnih ulicah in zbirališčih mladine, sedaj zopet od njegovih pomočnikov. Razen tega so efori na vsakih deset dni pregledovali mladino in se prepričevali, ali je soglasna s predpisom njih obleka, postelja in drugo, nadalje je-li stas in rast mladine primerno razvita in ni-li potreba katerega podvreči bičanju, ker se je preveč odebilil ter prišel iz mej pedagoške mere in priličja.

Vsakemu prestopku, vsaki nerodnosti otroka je sledil trst in bičevanje, ker so bili Špartanci preverjeni, da napravi najstrožja disciplina najboljše meščane.

V starem Rimu je bila šolska disciplina več ali manj stroga, no, vobče je bila primerna resnemu in bojevitemu značaju rimljanskemu. Za dobe vel. srpana so se kot kazni uporabljali udarci po rokah in prstih, pri bolj važnih prestopkih pa je služil spleten bič, kateri se je pa obično uporabljale za sužnje. O šibi v rimskih šolah zvemo iz protesta Kvintiliana. Kvintilian je bil namreč human pedagog in se je goreče protivil strahovanju kot sredstvu v poboljšanje učencev. „Strah“ — piše ta mož — „brzda nekatere, a ponižuje druge . . . S svoje strani imam rajši onega učenca, kateri je dovezten za pohvalo, katerega oduševlja slava, a resen opomin gane do solz.

Po tem načelu priporoča Kvintilian navšten vpliv na učence in odločno zameta upotrebljevanje šibe . . . Biti otroke ne znači po mnenju Kvintiliana, navajati jih k dobremu in pravemu, temveč jih vzdržuje le nekoliko od rušenja pravil. Ako že vplivajo udarci na otroke, na mladeniče pa nikdar ne, na katere strah nič ne vpliva. V vsakem slučaju je pa tepež toliko, kakor uduševati v duši čuvstvo sramežljivosti in izzivati v nji sirovost. Kogar ne more poboljšati beseda, tega telesna kazen le pohujša in naredi iz njega sužnja.

V srednjem veku za dobe gospodstva sholastike je nosila šolska disciplina pod vplivom asketičnih meniških vzgledov osobito sirov značaj.

Leta 1363. je bilo v neki sholastični šoli zaprečeno učencem uporabljati mize in stole — češ, da taka visoka sedišča zbujajo v njih napuh. V XV. veku je bila šiba tudi v modi kakor prej v XIV. in XIII. „Druge razlike tedaj ni bilo“, pripominja nek zgodovinar — „kakor ta, da so šibe v XV. stoletju bile še enkrat tako dolge kakor v XIV.“ Pripominja ni samo ostroumna, temveč tudi resnična v tem smislu, da se je povečala strogost šolske discipline. Odgojevalna disciplina v srednjeveških šolah, katere so bile brez izjeme v rokah duhovščine, je bila sirova in stroga, noseč na sebi mračni, samostanski značaj. Šiba je služila kot obče poboljševalno sredstvo. V St. Gallnu je bil pri duhovščini običaj, po katerem so vsakega, kdor se je kaj pregrešil in najsi je bil tudi odrasel, slačili in privezavali h kolcu ter ga bičali. Robert Sorbonski piše, da se je palica rabila ne samo za kaznovanje učencev, ampak tudi mlajših učiteljev (parni magistri) v nižjih šolah, ako so učenci na soboto, ko je prišel načelnik (magnus magister) k izpraševanju slabo

odgovarjali. Posledice take discipline so bili: nevednost, odurnost in neukrotljiva divjost učencev. Med starejšimi in mlajšimi učenci so često nastajali pretepi, kateri so se končevali s pobojem. Ko je l. 937. pretila šentgalenskim učencem kazen za to, ker so na praznik sv. Marka burke uganjali in se sploh nedostojno vedli, tedaj je neki učenec višjega razreda iz straha pred šibami in da reši svoje tovariše pred mukami, zažgal samostan s šolo vred. Možno si je tedaj predočiti kako huda je bila kazen, ako se učenci, samo da se izognejo mukam, odločijo za tako strašno delo. Zavoljo takih faktov, kateri pričajo o skrajni trdosti sholastične discipline, je popolnoma razumna rezka sodba, ki jo je izrekel Luter o samostanskih srednjeveških šolah.

Gospodarski program.

Naslednje tvrdke darujejo od iztržka, oziroma dobička, ki jim ga dá zaslužiti učiteljstvo, dogovorjene odstotke v prid učiteljskemu konviktu. Vsakdo (vsaktera) pa blagovoli zahtevati, da se vsaka vsota, ki jo odjemavec izplača, zabeleži v prid konviktu.

1. **Jos. Petrič** — zaloga raznovrstnih šolskih zvezkov, peres z napisom: „Učiteljski konvikt“ in raznih drugih šolskih potrebščin v Ljubljani, sv. Petra cesta št. 6.
2. **Knjigotržnica Ig. pl. Kleinmayr & Fed. Bamberg** v Ljubljani, Kongresni trg.
3. **Miličeva tiskarna** — zaloga uradnih spisov i. t. d. — v Ljubljani, Stari trg.
4. **Národna tiskarna** v Ljubljani, Kongresni trg.
5. **Šeberjeva tiskarna** v Postojini, zaloga uradnih spisov itd.
6. **Gričar & Mejač**, trgovina z narejenimi oblekami za dame in gospode v Prešernovih ulicah v Ljubljani.
7. **Fran Ksav. Souvan**, trgovina z manufakturnim blagom v Ljubljani, Mestni trg.
8. **Fran Kraigher**, krojaški mojster v Ljubljani, Kongresni trg.
9. **Anton Krejči**, zaloga moških in ženskih klobukov v Wolfovih ulicah v Ljubljani.
10. **J. Soklič**, trgovina s klobuki v Ljubljani, Pod trančo.
11. **Kavčič & Lilleg** — „Pri zlatorogu“ — trgovina s specerijskim blagom v Prešernovih ulicah v Ljubljani.
12. **Jeglič & Leskovic**, trgovina s specerijskim blagom na Jurčičevem trgu v Ljubljani.
13. **F. P. Vidic & Comp.** Tovarna lončenih peči in glinastih izdelkov, opekarna, zaloga stavbinskega blaga v Prešernovih ulicah v Ljubljani.
14. **Filip Fajdiga**, mizar in trgovina s pohištvo v Prešernovih ulicah št. 50 (nasproti novi pošti) v Ljubljani.
15. **Maks Domicelj**, zaloga moke iz mline Vinka Majdiča po en gros cenah v plombovanih vrečah po 10, 25, 50, 85 in 100 kg. na Rimski cesti (Mundova hiša) v Ljubljani.
16. **Fran Šturm**, krojač na Bregu v Ljubljani.
17. **J. N. Potočnik**, krojač, Dunajska cesta v Ljubljani.
18. **B. Schmeltzer**, zaloga stolov, Šelenburgove ulice v Ljubljani.
19. **Ivan Bonač**, zaloga šolskih knjig, svinčnikov družbe sv. Cirila in Metoda in raznih drugih šolskih potrebščin v Ljubljani, Šelenburgove ulice.

Banka „Slavija“ v Pragi — glavno zastopstvo za slovenske dežele v Ljubljani — vzajemno zavarovalno društvo, daje od učiteljskih zavarovanj provizijo „Zavezi slovenskih učiteljskih društev.“

Zavedno učiteljstvo prosimo, da po geslu „Svoji k svojim!“ podpira v prvi vrsti te tvrdke.

Uradni razpisi učiteljskih služeb.

Št. 8

Kranjsko.

o. šol. sv. Na štirirazredni ljudski šoli v D. M. v Polju je oddati učno mesto s postavnimi prijemki stalno ali tudi začasno, ampak samo za moško učno osebo.

Prošnje pravilno opremljene je poslati tukajšnjemu uradu službenim potom do 31. prosinca 1900.

C. kr. okrajni šolski svet v Ljubljani, dne 4. prosinca 1900.

Št. 1720

o. šol. sv. Na paralelki na trirazrednici v Leskovcu pri Krškem se razpisuje učiteljska služba v začasno nameščenju.

Pravilno opremljene prošnje za to službo naj se vlagajo po predpisanem potu do 15. prosinca 1900 tu-sem.

C. kr. okrajni šolski svet v Krškem, dne 29. grudnia 1899.

Št. 16.

o. šol. sv. Na trirazrednici v Leskovcu se razpisuje učiteljska služba s postavnimi dohodki v stalno ali začasno nameščenju.

Pravilno opremljene prošnje za to službo je vlagati predpisanim potom do 31. prosinca 1900 tu-sem.

C. kr. okrajni šolski svet v Krškem, dne 4. prosinca 1900.

Št. 1849

o. šol. sv. Na enorazredni ljudski šoli na Robu se razpisuje služba učitelja-voditelja s sistemizovanimi prejemki v stalno, oziroma začasno nameščenju.

Pravilno opremljene prošnje naj se predpisanim potom do 1. svečna t. l. tu-sem vlagajo.

C. kr. okrajni šolski svet v Kočevju, dne 5. prosinca 1900.

Štajersko.

Na dvorazredni ljudski šoli z utrakvističnim učnim jezikom v Vuhredu se stalno namesti učiteljska služba z dohodki po III. krajevnem plačilnem razredu in s prostim stanovanjem.

Redno opremljene prošnje z dokazom avstrijskega državljanstva se morajo vložiti predpisanim potom do 30. prosinca leta 1900. na krajni šolski svet v Vuhredu (Wuchern).

Okrajni šolski svet v Marenbergu, dne 24. grudnia 1899.

Na trirazredni ljudski šoli v Šmartnem na Paki je stalno namestiti učiteljsko službo z dohodki po III. plačilnem krajevnem razredu.

Redno opremljene prošnje z dokazom avstrijskega državljanstva se morajo vložiti do 30. prosinca l. 1900. na krajni šolski svet v Šmartnem na Paki.

Okrajni šolski svet v Šoštanjju, dne 24. grudnia 1899.

Na enorazredni ljudski šoli v Topolšci je stalno namestiti učiteljsko službo z dohodki po III. krajevnem razredu in s prostim stanovanjem.

Redno opremljene prošnje z dokazom avstrijskega državljanstva se morajo vložiti do 30. prosinca l. 1900. na krajni šolski svet v Topolšci.

Okrajni šolski svet v Šoštanjju, dne 30. grudnia 1899.

V ptujskem šolskem okraju je stalno namestiti po eno učiteljsko službo na sledečih šolah: 1. pri Sv. Andražu v Slovenskih goricah; 2. pri Sv. Lovrencu na Dravskem polju; 3. pri Sv. Marku niže Ptujja; 4. na Zavčah; 5. pri Novi cerkvi; 6. pri Sv. Barbari v Halozah in 7. na deški šoli ptujske okolice.

Vsa mesta s plačo po III. plačilni vrsti in v 2, 3, 4, 5, 6 in 7 tudi s prosto izbo. — ad 1 pa dobi moški prosivec prosto stanovanje, obstoječe iz 2 sob in kuhinje, eventualno tudi prosto kurjavo.

Obeh deželnih jezikov zmožni prosivci(ke) za katero teh mest naj vložijo svoje prošnje, katere je opremiti z izpričevalom zrelostnega izpita, učne usposobljenosti in z domovinskim listom, službenim potom do 1. svečna 1900. l. pri dotičnem krajevnem šolskem svetu.

Predsednik okrajnega šolskega sveta v Ptujju:

Apfaltrern, l. r.

Listnica uredništva:

Na Goriško: V poslanem dopisu je sicer precej dobrega jedra, vendar prevladujejo v njem osobnosti, zato ga ne moremo priobčiti. V programu, ki smo ga razvili v noveletni številki, smo pisali, „da naj se opušča vse ono, kar ni stvarnega, kar je osebnega — to naj se doma poravna“. Svojim dopisnikom pokladamo danes zopet te besede na srce. — Somišljenike prosimo, da pridno in nevtrajno širijo naš list med učiteljstvom; tovariš(ica) na večrazrednici vsodbujaj svojega tovariša(ico) in sosed prigovarjaj sosedu, da se naroči na naš list; za naše glasilo agitujate pri društvenih zborovanjih in raznih drugih sestankih. Tajniki posameznih učiteljskih društev nam pridno poročajte o delovanju in gibanju dotičnih društev. Vsako društvo si določi stalnega sotrudnika našemu listu. Ker uredništvo ne more vsemu kaj, zato prosimo predsedstva posameznih društev, da nam pridobijo iz svoje srede stalnih člankarjev; posebno se priporočamo za uvodne članke. Z združenimi močmi delujmo vztrajno in nevtrajno vsi za enega in eden za vse! Poleg tega se spominjaj vsakdo pravočasno tudi našega blagajnika. Tudi glede plačevanja naročnine naj se agituje v naših društvih, zakaj prazna vreča ne stoji pokoncu. Čimbolj bo „Učiteljski Tovariš“ podprt gmotno, temboljšo dušno hrano bo prinašal naročnikom. Ne pozabimo torej nikdar, kaj smo in kaj hočemo doseči!

Gg. dopisnike, ki nam pošiljajo svoje članke v hrvaščini, prav uljudno prosimo, da pišejo prav razločno in to le na eno stran. Naši stavci imajo s hrvaščino mnogo posla, a mi s korekturami obilo zamudnega dela. Ako pa bodo dopisi pisani razločno, bo vsem ustrezno. Torej prosimo!

Listek upravnikov.

Cenjeni tovariši! Pač sem mislil, da sem Vam pisal že zadnji javni listek, pa sem se motil — — še Vas moram nadlegovati! Nekak upravnik in blagajnik „Zaveze“ extra statum stopam danes pred Vas, s prošnjami seveda! — Časi so resni, zato treba, da smo složni bolj kot kdaj, da varujemo svoje stanovske pravice. „Učiteljski Tovariš“ pa bode naš javen zastopnik, odločen bolj kot je bil kdaj. Bode li res? — Na Vas je to ležeče, dragi tovariši — prinašajte mu žrtev! Prva in najbolj potrebna žrtev pa je, da ga gmotno podprete — — zato pa, dragi tovariši, delujate in agitujate za naše glasilo vsak po svoji moči. — Nikar pa nam ne nabirajte naročnikov-neplačnikov — ti postanejo „Tovariševa“ smrt! — — V prvi vrsti plačujate sami redno — naročnino, v drugi pa zahtevajte od vsakega pridobljenega naročnika tudi precej naročnino!

In Vi zastareli grešniki! Čas je, da se že izpreobrnate! Kaj res ni mogoče utrpeti naročnine za naš stanovski list? — — Zavesti je treba učitelju pač tudi v tej zadevi!

Sedaj pa nekaj naročil: Napišite pri pošiljanju naročnine naslov natančno. Pripomnite tudi čas, za kateri je plačilo in ne pozabite pristaviti, da je plačilo za „Učit. Tovariša“. Vse to mi delo silno olajša.

V slučaju pomot — — sodite me le! Hvaležen sem Vam pa za takojšnjo opozoritev na pomoto! — —

Oprostite tudi, če Vam na manj važna vprašanja nisem vselej odgovoril, to pa nikakor ne iz brezbriznosti ali prezirljivosti, temveč le radi preobilih opravil.

Drugo številko dobe še vsi dosedanji in novi naročniki, tretja se pa starim dolžnikom ustavi. Od dne 15. grudnia 1899. vplačano naročnino Vam bom izkazal na ovitkih 3. številke. (na drugi strani!)

Slednjic Vas prav toplo zahvaljujem za doposlane čestitke k mojemu imenovanju in k novemu letu! Dal Bog, da ste i Vi zdravi in srečni tudi v novem letu! Da se Vam izpolni mnogo Vaših želja!

Iskreno Vas pozdravlja Vaš tovariš

Črnagoj.

Ljubljana-Barje, 1. prosinca 1900.

„Učiteljski Tovariš“ izhaja 1., 10. in 20. dne vsakega meseca ter stoji vse leto 8 K, pol leta 4 K, četrt leta 2 K. Spisi naj se blagovolijo pošiljati samo pod naslovom: Uredništvo „Učiteljskega Tovariša“ v Ljubljani. Naročnino pa prejema g. Francišek Črnagoj, nadučitelj v Ljubljani (Barje). — Vse pošiljatve naj se pošiljajo franko. — Oznanila in poslanice se računajo za stran 30 K, pol strani 16 K, $\frac{1}{3}$ strani 10 K, $\frac{1}{4}$ strani 8 K, $\frac{1}{8}$ strani 4 K; manjši inserati po 20 h petit-vrsta. Večkratno objavljenje po dogovoru. Priloge poleg poštnine še 6 K.